

ELS GOVERNS MUNICIPALS EN LA TRANSICIÓ CAP AL LIBERALISME

Mercè Renom i Pulit

Centre d'Història Contemporània de Catalunya

La diversitat econòmica i política dels territoris espanyols en l'etapa final de l'Antic Règim i el fet que la Constitució de Cadis es proclamés en plena Guerra del Francès, amb una bona part del territori ocupat (inclosa la ciutat de Barcelona), van fer molt complicada l'aplicació de la legislació municipal emanada de les Corts el 1812-1814. A banda dels fets més conjunturals, la diversitat intrínseca de les realitats locals va fer que unes mateixes prescripcions tinguessin repercussions diferents d'acord amb la contextura social de cada ciutat, vila i poble. La qüestió fonamental de veure si el marc constitucional va fer possible un veritable relleu en els poders locals ha orientat alguns detallats estudis recents, a Espanya i, concretament, a Catalunya. Les aproximacions comparatives s'han fonamentat, sobretot, en la caracterització socioeconòmica dels polítics de les etapes absolutistes i constitucionals del període, i en l'anàlisi de si els càrrecs eren exercits indistintament o no pel mateix tipus de persones o pels mateixos grups en les etapes de signe diferent. Aquestes comparacions ofereixen resultats interessants, però deixen encara força interrogants per respondre.

Per exemple, hi ha un buit notable en el coneixement de la forma com va anar-se construint una oposició a les oligarquies polítiques locals. Falta aprofundir en l'estudi de les pràctiques, confrontacions i aliances que van contribuir a formar dirigents i a definir interessos i necessitats alternatives. I cal relacionar aquests processos d'ampliació, diversificació i confrontació del personal polític en municipis de rang diferent, des de les viles i ciutats mitjanes fins a la gran ciutat que era Barcelona.

Tot intentant aprofundir en les qüestions plantejades, presentem l'anàlisi microhistòrica d'un d'aquests espais municipals de segon rang, la vila de Sabadell, on, a diferència de la Barcelona regida pels francesos, sí que va ser votat un ajuntament constitucional a finals de 1812. Creiem que l'estudi de Sabadell pot ser interessant com a exemple d'una situació diferent a la barcelonina (en el fons atípica en aquests anys d'ocupació). Es pot fer, a Sabadell, un seguiment de les actuacions i compromisos anteriors d'alguns dels components dels governs constitucionals i establir comparances entre els consistoris de 1812-1814 i els del Trienni Liberal de 1820-1823. Aquestes possibilitats d'estudi permeten veure la complexitat dels processos de transició política, en estreta relació amb les dinàmiques històriques específiques. Alguns dels polítics del primer constitucionalisme sabadellenc pertanyien a una o altra de dues tradicions polítiques enfrontades i agrupades en dos partits durant el segle XVIII. Uns altres s'havien significat personalment en els conflictes gremials, econòmics i socials d'aquelles dècades, amb aliances puntuals amb algun dels grups oligàrquics. Les mobilitzacions socials, d'altra banda, van ser un vehicle de socialització, de definició d'interessos, de formació de cultura política, d'establiment de compromisos i de solidaritats. En definitiva, les pràctiques anteriors al constitucionalisme van ser el fonament del canvi radical que s'observa a Sabadell en cadascuna de les dues primeres etapes constitucionals.